

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Легези Юлії Олександрівни на дисертацію Польщі Владислава Федоровича «Державно-правове регулювання діяльності з управління небезпечними відходами», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»

Актуальність теми дисертації. На сучасному етапі розвитку весь цивілізований світ докладає чималих зусиль для покращення діяльності із охорони навколишнього природного середовища, збереження і раціонального використання природних ресурсів. Наша держава, проголосивши курс на євроінтеграцію і підписавши Угоду про Асоціацію України з Європейським Союзом, взяла на себе відповідні зобов'язання і щодо адміністративно-правового забезпечення охорони навколишнього природного середовища та забезпечення раціонального використання природних ресурсів. Вдосконалення процесів адаптації законодавства України про відходи до законодавства країн Європейського Союзу необхідно розглядати як один із напрямів вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища.

Актуальність обраної теми дослідження кореспондується з вимогами реалізації Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» від 21 квітня 2011 року, де одним із вагомих чинників подолання кризового становища в економіці України є належне забезпечення потреб економіки в мінерально-сировинних ресурсах та ефективне їх використання.

З огляду на зазначене, актуальність теми та потреба в її комплексному дослідженні, необхідність наукового пошуку шляхів забезпечення ефективності державно-правового регулювання діяльності з управління небезпечними відходами, є обґрунтованими та не викликають сумнівів, що й

обумовило вибір теми, визначило мету та завдання дисертаційного дослідження В.Ф. Польщі.

Дисертаційне дослідження пов'язано із забезпечення оптимальності реалізації положень Закону України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 820-р. «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 р. № 1134-р «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777-р «Про схвалення Державної стратегії управління лісами України до 2035 року» та ін..

Належний ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується якісним використанням низки загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, достатнім рівнем узагальнення теоретичних висновків і поглядів, викладених у вітчизняній та зарубіжній літературі, правових концепціях, ретельним опрацюванням відповідних джерел адміністративного права, належною апробацією результатів дослідження і їх оприлюдненням відповідно до встановлених вимог.

Аналіз дисертації засвідчує, що на всіх етапах дослідження використовувалися різні сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Основним методом дослідження є загальнонауковий діалектичний метод, який дав змогу охарактеризувати чинне законодавство про управління небезпечними відходами (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). Метод порівняльного правового дослідження використано для висвітлення міжнародного та європейського досвіду державно-правового регулювання управління небезпечними відходами (підрозділ 3.1). Застосування конкретно-історичного

методу дозволило визначити становлення й розвиток державно-правового регулювання управління небезпечними відходами (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1). Методи системного та структурно-функціонального аналізу застосовано для розгляду дозвільно-ліцензійного та деліктного провадження у сфері управління небезпечними відходами (підрозділи 2.2, 2.3, 3.2). Методи класифікації та групування зробили можливим встановити особливості небезпечних відходів як об'єкту державно-правового регулювання (підрозділи 1.1, 1.2, 3.2). Функціональний метод покладено в основу встановлення змісту компетенційної діяльності суб'єктів відносин у сфері державно-правового регулювання управління небезпечними відходами (підрозділи 2.1, 2.2, 3.2).

Мета дисертаційного дослідження полягає у визначенні змісту державно-правового регулювання управління небезпечними відходами на підставі комплексного аналізу наявних наукових і нормативних джерел, окресленні проблем його нормативного визначення, формулюванні пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства в цій сфері та практики його застосування.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, які містять 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, що дозволяє досягти обраної мети та виконати поставлені завдання. Джерельну базу дослідження можна вважати цілком репрезентативною, в процесі виконання дисертаційної роботи автором опрацьовано достатню кількість наукових та нормативних джерел, всього 294 найменування. Нормативною базою даного дослідження стало чинне законодавство України з питань державно-правового регулювання діяльності із управління небезпечними відходами на підставі здійсненого аналізу системи нормативно-правових актів України, актів міжнародно-правового регулювання та актів ЄС, зокрема, Конституція України, закони України, нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади тощо.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані, акумульовані

Державною службою статистики України за період 2020–2024 рр., інформація Єдиного державного реєстру судових рішень України та офіційних електронних ресурсів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України та інших суб'єктів владних повноважень, а також результати проведеного контент-аналізу адміністративних спорів, що виникають у сфері поводження із небезпечними відходами.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань, самостійністю і цілісністю проведеного дослідження, що дозволило досягти поставленої мети, виконати дослідницькі задачі і повністю розкрити тему дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших комплексних наукових досліджень, присвячених визначенню особливостей державно-правового регулювання діяльності з управління небезпечними відходами.

У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано ряд нових теоретико-практичних положень, висновків та пропозицій, запропонованих особисто здобувачем.

Зокрема, дисертантом *уперше обґрунтовано* авторські підходи: щодо доцільності розуміння небезпечних відходів як різновидів об'єктів публічного майна, режим управління яким має бути оснований на диференційованому законодавчому регулюванні медичних відходів, електровідходів, токсичних відходів, хімічних відходів та інших різновидів небезпечних відходів (підрозділ 1.1); визначено необхідність запровадження до сфери державно-правового регулювання управління небезпечними відходами принципу соціальної справедливості, що полягає у необхідності відмови від надання регулятивних адміністративних процедур на безоплатній основі (підрозділ 2.1); задля задоволення потреб регіонів, що потерпають від техногенного навантаження, керуючись необхідністю реалізації принципів фінансової децентралізації, доведено доцільність законодавчого перегляду розподілу

надходжень до Державного бюджету України, обласних та місцевих бюджетів за справляння екологічного податку, що сплачується за розміщення небезпечних відходів (підрозділ 3.2).

Автором *удосконалено* наукові підходи щодо аргументації про аргументацію доцільності гарантування ефективності запровадження механізму розширеної відповідальності виробників небезпечних відходів шляхом нормативного закріплення фінансово-правових санкцій, які можуть бути застосовані до таких суб'єктів у разі невжиття ними заходів із мінімізації кількісних показників утворення відходів (підрозділ 2.3).

У дисертації В.Ф. Польщі *дістали подальшого розвитку* положення щодо реалізації механізму майнової відповідальності в сфері управління небезпечними відходами, що може здійснюватися на добровільних засадах в межах договірних правовідносин або на підставі застосування засобів судового контролю, що передбачає врегулювання публічно-правових та приватно-правових спорів (підрозділ 3.2).

На особливу увагу заслуговують такі результати дослідження:

- обґрунтування висновку щодо аргументації необхідності подолання в Україні практики опосередкованого фрагментарного встановлення змісту управління небезпечними відходами, що здійснюється на підзаконному рівні, і її заміни законодавчим регулюванням особливих правових режимів управління медичними відходами, електровідходами, токсичними відходами, хімічними відходами та іншими різновидів небезпечних відходів (с. 65);

- авторський підхід до здійснення класифікації адміністративних процедур у сфері управління небезпечними відходами, які Владислав Федорович поділив за функціональним змістом поділено на регулятивні (позитивні) та охоронні (негативні). До регулятивних процедур у сфері управління небезпечними відходами дисертантом віднесено здійснення інформаційно-консультаційних, дозвільно-ліцензійних проваджень. До

охоронних адміністративних процедур у сфері управління відходами віднесено провадження із застосування заходів юридичної відповідальності та провадження із попередження вчинення правопорушень. Визначено, що регулятивні адміністративні процедури у сфері управління небезпечними відходами спрямовуються на врегулювання відносин щодо отримання спеціального дозволу на здійснення діяльності, пов'язаної із обігом відходів на території України, доступу до публічної інформації про їх використання. Обґрунтовано, що охоронні процедурні відносини у сфері управління небезпечними відходами спрямовуються на забезпечення компенсаторного врегулювання заподіяння екологічної шкоди, пов'язаної із недотриманням правового режиму обігу відходів (підрозділ 2.2, с. 158);

- дослідження досвіду зарубіжних країн (Республіки Польща, ФРН та ін.), що дозволило авторові зробити висновок, про: по-перше, наявність спеціальних суб'єктів господарювання – дилерів та брокерів, діяльність яких має спрямовуватися на дотримання вимог роздільного сортування та транспортування відходів, недопущення змішування небезпечних відходів із іншими видами відходів; по-друге, наявність чіткої ієрархії операцій із відходами, де пріоритет має діяльність із запобігання утворення відходів; фінансова децентралізація механізму справляння податків та зборів за забруднення довкілля, що дозволяє акумулювати публічні фінансові ресурси на територіях, які потерпають від антропогенного навантаження та вимагають активізації проведення природоохоронних заходів; по-третє, запровадження комплексного розуміння єдності взаємозв'язків побудови економіки замкненого циклу, ефективного управління відходами та досягнення ідей сталого розвитку сучасного суспільства (підрозділ 3.1).

Окрім наведеного, у дисертації сформульовано й багато інших необхідних та корисних висновків, положень і пропозицій. Проведена автором науково-дослідна робота є результатом його власних напрацювань, вдалою спробою визначення особливостей державно-правового регулювання

діяльності із управління небезпечними відходами.

Наукове та практичне значення роботи. Виконана В.Ф. Польщею наукова робота сприяє розв'язанню низки теоретичних і практичних питань, що мають важливе значення для державно-правового регулювання діяльності із управління небезпечними відходами.

Теоретичні положення і практичні рекомендації, які знайшли своє відображення в дисертації, можуть в подальшому використовуватися *науково-дослідній діяльності* – для подальшого дослідження проблем державно-правового регулювання управління небезпечними відходами (акт впровадження Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 31 січня 2024 р. №630-1); *правотворчій діяльності* – для вдосконалення Кодексу України про адміністративні правопорушення, Податкового кодексу України, Бюджетного кодексу України, законів України «Про управління відходами», «Про страхування» та ряду підзаконних нормативно-правових актів із питань управління небезпечними відходами; *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення діяльності суб'єктів владних повноважень у сфері дозвільно-ліцензійного провадження стосовно управління небезпечними відходами; *навчальному процесі* – у викладанні студентам закладів вищої освіти дисциплін «Адміністративне право», «Господарське право», «Право екологічної безпеки», «Екологічне право», під час підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідних навчальних курсів, а також статей та наукових повідомлень (акт впровадження Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 31 січня 2024 р. №631-1).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Визнаючи загалом високий науково-теоретичний рівень роботи В.Ф. Польщі, її важливе практичне значення, слід зазначити, що як і будь-яке дослідження складної наукової проблеми дана дисертація містить і спірні, не зовсім обґрунтовані положення, які є підставою для висловлення певних зауважень, підґрунтям наукової дискусії, зокрема:

1. У підрозділі 2.3 автором розглядаються питання застосування

механізму юридичної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері діяльності з управління небезпечними відходами. Однак поза авторською увагою залишилось питання визначення змісту стягнень та покарань юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері управління небезпечними відходами;

2. Варто підкреслити, що обрана структура дисертації орієнтована на встановлення специфіки реалізації переважно процесуальних норм, і лише встановлення авторського розуміння поняття «небезпечні відходи» здійснено переважно із застосуванням дослідження матеріальних норм у відповідній сфері. Наявний певний дисбаланс підходів, на мою думку, певною мірою звужує коло досліджуваних питань, що автором визначені як наукові задачі дисертації;

3. Дослідження державно-правового регулювання діяльності у сфері управління небезпечними відходами автором здійснено без акцентуації уваги на питаннях забезпечення вимог охорони здоров'я людини, зокрема, у частині реалізації обов'язків ліцензіата щодо впровадження контролю за дотриманням медико-санітарних нормативів та регламентів на об'єктах довкілля (на землі, у воді, надрах, атмосферному повітрі, рослинному і тваринному світі на рівні їх забруднення);

4. Важливим є звернення уваги на забезпечення запобігання проявам корупції у здійсненні дозвільно-ліцензійного провадження із управління небезпечними відходами, визначення зарубіжного досвіду у реалізації таких завдань.

Загальний висновок по дисертації

Висловлені зауваження характеризують складність досліджених проблем, багато в чому мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи В.Ф. Польщі, а здійснений автором творчий пошук заслуговує на підтримку.

Розглядувана дисертація містить раніше не досліджувані наукові

положення та отримані особисто автором нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності має важливе науково-прикладне значення.

Дисертація В.Ф. Польщі логічно побудована, оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти та науки України, а її положення викладено чіткою і зрозумілою мовою. Пропозиції та рекомендації, викладені у дисертації, можуть бути використані для удосконалення чинного законодавства та практики його застосування.

Результати дисертаційного дослідження В.Ф. Польщі достатньо повно викладено у 8 наукових працях: 4 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, а також у 4 матеріалах і тезах доповідей на наукових міжнародних конференціях.

Дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація «Державно-правове регулювання діяльності з управління небезпечними відходами» є за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, достовірністю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів, а також за кількістю і якістю опублікованих праць та за оформленням відповідає вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор – Польща Владислав Федорович заслуговує на присудження йому за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри
цивільного, господарського та екологічного права
Національного технічного університету
Дніпровська політехніка»**

Юлія ЛЕГЕЗА

Підпис
засвідчую:
вчений секретар
Вченої ради

